

עניינים תוכן

מבוא	2
פרק 1: תפיסה כלכלית חברתית של חופשת לידה	3
חופשת הלידה לגברים ונשים – מהי חופשת לידה	3
מדיניות רווחה בעולם	5
רציונל של חופשת לידה לנשים	7
רציונל לחופשת לידה לגברים	9
פרק 2: ההתפתחות החקיקתית משפטית של חופשת לידה	10
ההתפתחות של חופשת הלידה במדינות מערביות	10
מדינות בעלות מדיניות רווחה מוגבלת	14
התפתחות חקיקתית ומשפטית בישראל	15
פרק שלוש- נתונים אמפיריים: ניצול חופשת לידה אם מול אב וחזרה למעגל העבודה	18
השפעת חופשת לידה בקרב אימהות על חזרה למעגל העבודה	18
השפעת חופשת לידה בקרב גברים	22
פרק 4 דיון אינטגרטיבי	24
סיכום	29
ביבליוגרפיה	30

מבוא

נושא העבודה: השתתפות גברים בחופשות לידה

נושא השוויון בין המינים בתקופתנו מתבטא בהיבטים רבים בעולם העסקי ובתחומי העשייה והתעסוקה. אחד הנושאים המרכזיים, המגביל נשים ומונע מהן לעיתים קרובות לפתח קריירה או להתקדם בקצב של גברים הינו נושא נטילת חופשת לידה. בארצות מפותחות, הולך ומתפתחת האפשרות לגברים לסייע במהלך חופשת הלידה ואף להחליף לחלוטין את בת הזוג, כל זאת בתמיכה וחקיקה מתאימה מטעם המדינה. נושא השוויון המגדרי וביטויו דרך שותפות הנשים בשוק העבודה הפך בעשורים האחרונים לנושא מרכזי בכלכלה ובחברה הבינלאומית. במדינות מפותחות רבות, בעיקר בעולם המערבי יש מגמה הולכת ומתחזקת לייצר את השוויון הזה על ידי מתן הזדמנויות לנשים בכל התחומים התעסוקתיים והכלכליים וזאת דרך חקיקה והגדרת מדיניות לאומית במספר תחומים.

שאלת המחקר: מהי ההשפעה של חופשת לידה משותפת לגברים ונשים על שילובן של הנשים במעגל העבודה ועל חלוקת התפקידים בבית בין גברים ונשים?

מטרת העבודה הינה לבדוק מהי ההשפעה של חלוקת חופשת הלידה בין נשים לגברים בישראל מול מדינות שונות, על שילובן של הנשים במעגל העבודה ועל חלוקת התפקידים בבית. העבודה תבחן האם בישראל, הנמצאת במקום מכובד ברשימת המדינות המפותחות והמתקדמות רמת הנטל בין גברים לנשים בחופשת הלידה בכלל מתקרבת לרמה הקיימת במדינות מערביות אחרות (במיוחד במדינות הסקנדינביות) ואם לא כן, מהן הסיבות או המעצורים המרכזיים ליישום גדול יותר.

על מנת לענות על שאלת המחקר אערוך את סקירת הספרות הבאה:

הפרק הראשון סוקרת העבודה את התפישה כלכלית-חברתית של חופשת לידה אשר עומדת מאחורי התפיסה המצדיקה את קיומה של חופשת לידה וכיצד התיאוריה מסבירה את צדקתה. לאחר מכן, פרק זה את הרציונל לחופשת הלידה של הגברים. הפרק השני של העבודה יעמוד על ההתפתחות של חופשת הלידה במדינות מערביות מבחינה משפטית בעיקר. ראשית הוא יסביר את הנעשה במדינות רווחה בולטות בעולם המערבי. בשלב הבא הוא יעסוק בנעשה במדינות אשר לא אימצו את מדיניות הרווחה עבור חופשות הלידה באופן מלא. החלק האחרון של פרק זה יעסוק בנעשה בישראל, מתוך התייחסות לנעשה במקומות אחרים. הפרק השלישי של העבודה יסקור נתונים אמפיריים הקשורים לניצול חופשת הלידה של האם מול האב וחזרה למעגל העבודה. לבסוף אסכם את העבודה בחלק הדיון האינטגרטיבי.

פרק 1: תפיסה כלכלית חברתית של חופשת לידה

חופשת הלידה לגברים ונשים – מהי חופשת לידה

חופשת לידה הוא חופשה (אשר ניתנת לעיתים בתשלום, תשלום חלקי או ללא תשלום כלל) בעקבות לידה. חופשה זו בדרך כלל ניתנת לאם, אם כי כיום נהוג לעיתים כי גם גברים ייקחו חלק בחופשת הלידה. מטרת חופשת הלידה היא לאפשר זמן התאוששות מחוויית הלידה, תמיכה בתהליך ההנקה ומתן אפשרות לתת להורים טיפול אישי לילד שלהם בתקופת החיים הראשונה שלו(וסרשטיין & טולדנו, 2014).

אחד התחומים המרכזיים המהווה חסם ליכולתן של הנשים להתקדם בשוק העבודה ולייצר לעצמן רצף של קריירה או רצף של שנות עבודה במקום מסוים לצורך התפתחות וקידום, הינו נושא הלידה וחופשת הלידה. עד לרבע האחרון של המאה העשרים, חופשת הלידה הייתה נחלתן הבלעדית של האימהות וזאת לאו דווקא מבחירה אלא כאילוץ קיים. גם נשים קרייריסטיות ונשים שהחזיקו במשרות בכירות או עסקו במקצועות טכנולוגיים וחברתיים מורכבים, מצאו את עצמן נאלצות לקחת "פסק זמן" בשל החופשה שלאחר הלידה, זאת בנוסף למקרים רבים שבהם עבודתה של האם הייתה מוגבלת עד במהלך תקופת ההיריון עקב מגבלות ואילוצים פיזיים ורפואיים שונים(Brighouse, Olin Wright, 2008).

פסק זמן זה, שהשתנה בין מדינות שונות, גרם לנשירה מוגברת של הנשים ממעגל העבודה, ויתור על קריירה במקרים קיצוניים ועיכוב בקבלת קידום או ביצירת וותק תעסוקתי במקום עבודה או בתחומי עבודה מסוימים. אפקט זה בנוסף לדעה הרווחת שמטלות הילדים והבית הינן באחריותה הבלעדית של האם, הביאו כמובן מאילו ליתרון של הגברים בשוק העבודה בין אם ביצירת רצף עבודה וקידום ארוך יותר ובין בשל העדפה של מעסיקים לקבל לעבודה גברים ולא נשים כדי להימנע ממצבים של היעדרות ממושכת ואף התפטרות כתוצאה מיציאה לחופשת לידה(וסרשטיין & טולדנו, 2014).

החל משנות השבעים של המאה הקודמת, החלה מגמה של שינוי בתחום חופשת הלידה. במדינות מערביות רבות, בהובלתן של המדינות הסקנדינביות שבדיה, נורבגיה, דנמרק, פינלנד ואיסלנד, החלה מגמה של הארכת חופשת הלידה תוך בחינת האפשרות לשילוב הגברים בחופשה זאת עד לרמה של השתתפות שווה. כחלק משינויים ושיפורים אלו, הוטבעו הביטויים של חופשת אימהות ואבהות, שכל אחת מהן הינה ייחודית ויכולה להילקח רק על ידי אחד מבני הזוג וכן הביטוי של חופשת הורות המשותפת לשני בני הזוג ומאפשרת השתתפות בשלבי גידול הילדים עד לגיל מאוחר יחסית וזאת על ידי כל אחד מבני הזוג לפי בחירתם האישית והפרטית(Brighouse, Olin Wright, 2008).